

PM Rotel I (Dnr KS 2021/917)

Om folkbokföring, samordningsnummer och identitetsnummer (SOU 2021:57)

Remiss från Finansdepartementet

Remisstid den 15 oktober 2021

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Staden har fått *Om folkbokföring, samordningsnummer och identitetsnummer (SOU 2021:57)* på remiss från Finansdepartementet för yttrande. Utredningen har haft i uppdrag att föreslå åtgärder som förbättrar förutsättningarna för att en persons bosättning fastställs korrekt och att rätt personuppgifter om dem som är folkbokförda registreras i folkbokföringsdatabasen. Utredningens övergripande syfte har varit att åstadkomma ett regelverk som ökar folkbokföringens tillförlitlighet och förhindrar att uppgifterna i folkbokföringen kan utnyttjas på ett felaktigt sätt.

Utredningen har även haft i uppdrag att lämna förslag om ett säkrare system för samordningsnummer. Syftet har varit att göra samordningsnumren mer tillförlitliga och användbara i samhället för enskilda och andra aktörer.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till den generella inriktningen med en förstärkt kvalitet inom folkbokföringsområdet.

Mina synpunkter

Jag ser positivt på utredningens generella inriktning med en förstärkt kvalitet inom folkbokföringsområdet. Ett fungerande utbyte av information mellan myndigheter behövs för att kunna upprätthålla en välfungerande myndighetssamverkan, vilket är centralt i arbetet mot felaktiga utbetalningar och välfärdsfusk. Liksom stadsledningskontoret anför i sitt tjänsteutlåtande, vill jag också framhålla vikten av att den enskildes integritet värnas i så hög utsträckning som möjligt.

Om utredningens förslag implementeras, kommer det att medföra att ett stort antal av stadens IT-system behöver förändras för att harmonisera med den nya lagstiftningen. Denna omställning kan komma att bli kostsam, varför jag vill inskräpa vikten av att finansieringsprincipen om att staten bör ersätta kommunerna ska gälla.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 6 oktober 2021

ANNA KÖNIG JERLMYR

Bilaga

Om folkbokföring, samordningsnummer och identitetsnummer (SOU 2021_57)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Torun Boucher (V) enligt följande.

Vi vill framhålla att förbättringar av folkbokföringsarbetet bör riktas in på åtgärder som minskar möjligheten att utnyttja folkbokföringen och välfärdssystemet för att begå brott. Sedan folkbokföringslagen skärptes är det straffbart att skriva sig där man inte bor, och det framhölls att ringa fall där syfte saknades att utnyttja systemet inte skulle leda till åtal.

Som Hem&Hyras granskning våren 2022 visade är det dock främst människor utan ett eget hem som dragits inför rätta, inte yrkeskriminella eller välfärdsfuskare. Det är oacceptabelt och det behövs åtgärder som tydliggör att syftet med lagen inte är att hemlösa eller människor som skriver sig på fel adress på grund av en hotbild ska ställas inför rätta. Om det inte räcker med utökad och riktad information så behöver ett förtydligande av lagen göras.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed och Torun Boucher (båda V) med hänvisning till Vänsterpartiets särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Peter Wallmark (SD) enligt följande.

Sverigedemokraterna ser positivt på att det äntligen görs något åt de stora problemen med folkbokföringen som kommit av ett öppet Europa och en stor invandring. Att komma tillrätta med felaktig folkbokföring och falska identitetshandlingar är en förutsättning för att kunna åtgärda de problem som detta har skapat. Svartarbete, terror-, bidrags- och narkotikabrott är några av de allvarliga brott som gror i den oordning som nu råder. Vi ser fram emot införandet av biometrisk pass för att säkerställa att en individ endast kan inneha en identitet.

Remissammanställning

Ärendet

Staden har fått *Om folkbokföring, samordningsnummer och identitetsnummer (SOU 2021:57)* på remiss från Finansdepartementet för yttrande. Utredningen har haft i uppdrag att föreslå åtgärder som förbättrar förutsättningarna för att en persons bosättning fastställs korrekt och att rätt personuppgifter om dem som är folkbokförda registreras i folkbokföringsdatabasen. Utredningens övergripande syfte har varit att åstadkomma ett regelverk som ökar folkbokföringens tillförlitlighet och förhindrar att uppgifterna i folkbokföringen kan utnyttjas på ett felaktigt sätt.

Utredningen har även haft i uppdrag att lämna förslag om ett säkrare system för samordningsnummer. Syftet har varit att göra samordningsnumren mer tillförlitliga och användbara i samhället för enskilda och andra aktörer.

I utredningen föreslås följande förändringar och åtgärder gällande ökad kvalitet i folkbokföringen, stärkt identitetskontroll vid folkbokföring, kontroll av biometriska uppgifter, ett utökat informationsutbyte mellan myndigheter, dataanalyser och urval, ett nytt identitetsnummer, ett förändrat samordningsnummer, samordningsnummer till asylsökande, en utökad anmälningsskyldighet till Polismyndigheten och åklagare och en mer sammanhållen identitetsförvaltning.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 1 september 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Utredningen har haft i uppdrag att föreslå åtgärder som förbättrar förutsättningarna för att en persons bosättning fastställs korrekt och att rätt personuppgifter registreras i folkbokföringsdatabasen om dem som är folkbokförda. Utredningens övergripande syfte har varit att åstadkomma ett regelverk som ökar folkbokföringens tillförlitlighet och förhindrar att uppgifterna i folkbokföringen kan utnyttjas på ett felaktigt sätt.

Utredningen har även haft i uppdrag att lämna förslag om ett säkrare system för samordningsnummer. Syftet har varit att göra samordningsnumren mer tillförlitliga och användbara i samhället för enskilda och andra aktörer.

I utredningen föreslås följande förändringar och åtgärder:

Ökad kvalitet i folkbokföringen

I utredningen föreslås en rad åtgärder med syftet att öka kvaliteten i folkbokföringen. Skatteverkets möjligheter att utföra kontrollbesök för att kontrollera en persons bosättning föreslås utvidgas. Kontrollbesök ska kunna företas som en första utredningsåtgärd. Om det finns särskilda skäl får kontrollbesök också företas för att kontrollera bosättningsförhållandena i en fastighet eller lägenhet. Skatteverket får vid ett kontrollbesök begära att de personer som befinner sig i fastigheten eller lägenheten lämnar uppgift om sin identitet. För att komma till rätta med den olägenhet som det kan innebära när en person felaktigt är folkbokförd på en fastighet eller lägenhet som någon annan äger eller hyr, föreslås vidare att Skatteverket i sådana fall ska kunna besluta att personen i stället ska anses vara bosatt på sin tidigare folkbokföringsort, men inte på viss fastighet, intill dess att något annat har beslutats.

Det föreslås även att en person som i en bosättningsutredning inte kan knytas till en fastighet eller kommun och inte heller är utflyttad, ska avregistreras från folkbokföringen som försvunnen. Förslaget innebär att folkbokföring under rubriken utan känd hemvist slopas.

Stärkt identitetskontroll vid folkbokföring

För att stärka identitetskontrollen när en person anmäler flytt till Sverige, föreslås att det förs in en bestämmelse i folkbokföringslagen (1991:481) som innebär att den som lämnar sådan anmälan ska inställa sig personligen hos Skatteverket för identitetskontroll.

Kontroll av biometriska uppgifter

För att ytterligare stärka identitetskontrollen i samband med anmälan om flytt till Sverige föreslås att Skatteverket ska kunna kontrollera biometriska uppgifter om sådana finns lagrade i de handlingar som enligt våra förslag ska överlämnas vid en identitetskontroll. Samma sak föreslås gälla om en person efter att ha registrerats i folkbokföringsdatabasen eller som har tilldelats ett identitetsnummer vill ändra en uppgift om sin identitet och Skatteverket har begärt att uppgiften ska lämnas vid personlig inställelse. Enligt förslagen ska kontroll av fingeravtryck inte utföras på barn under sex år eller på personer som är permanent fysiskt förhindrade att lämna fingeravtryck.

Utökat informationsutbyte mellan myndigheter

I utredningen föreslås att vissa myndigheter, utan hinder av sekretess, ska vara skyldiga att på begäran lämna uppgifter till Skatteverket för handläggning av folkbokföringsärenden eller kontroll av uppgifter i folkbokföringsdatabasen. Det rör sig främst om uppgifter som Skatteverket redan i dag från olika myndigheter begär manuellt utlämnande av, till exempel. adress och andra kontaktuppgifter, uppgifter om utbetalningar av olika förmåner och uppgift om en person är arbetssökande.

Utredningen föreslår även att Migrationsverkets och migrationsdomstolarnas underrättelseskyldighet till Skatteverket avseende beslut om avvisning eller utvisning ska gälla oavsett om beslutet förenats med återreseförbud och att Migrationsverket ska underrätta Skatteverket om ett uppehållstillstånd har återkallats genom lagakraftvunnet beslut. Vidare föreslås att underrättelseskyldigheten i samband med utvisning, avvisning och återkallade eller utgångna uppehållstillstånd ska gälla i samtliga fall, inte bara för folkbokförda personer.

Dataanalyser och urval

Skatteverket bör, genom dataanalyser och urval, ges bättre förutsättningar att kunna koncentrera sin kontroll mot områden med hög risk för fel och fusk och områden där man kan uppnå bästa möjliga effekt med givna insatser. Uppgifter föreslås därför få samlas in och behandlas i syfte att upptäcka och förhindra felaktiga uppgifter i folkbokföringsdatabasen.

Ett nytt identitetsnummer

För att tillgodose myndigheter och enskildas behov av en säkrare, mer pålitlig och användbar identitetsbeteckning än vad samordningsnumret hittills varit, föreslås att det ska införas ett nytt identitetsnummer. Identitetsnumret ska kunna tilldelas en person som inte är eller har varit folkbokförd och som inställt sig personligen och styrkt sin identitet. I stället för ett samordningsnummer ska ett identitetsnummer kunna tilldelas efter ansökan av en enskild som har en sådan anknytning till Sverige att han eller hon kan antas behöva en identitetsbeteckning. Ett identitetsnummer ska också kunna tilldelas efter begäran av en myndighet eller ett annat organ. Skatteverket ska ansvara för identitetskontrollen i samband med tilldelning av identitetsnummer.

Identitetsnumret är avsett att fungera på i stort sett samma sätt som ett samordningsnummer. Genom att tilldelning av identitetsnummer är förenad med en identitetskontroll vid personlig inställelse, förväntas det bli mer användbart i samhället för den enskilde på ett sätt som snarare är jämförbart med personnummer.

Ett förändrat samordningsnummer

Till skillnad från vad som gäller i dagsläget föreslås att Skatteverket ska ansvara för kontrollen av identitetsuppgifter i samband med tilldelning av samordningsnummer. Samordningsnummer ska markeras med ”säkra uppgifter” eller ”osäkra uppgifter” i folkbokföringsdatabasen beroende på om samtliga identitetsuppgifter styrkts eller inte. Vidare föreslås att

kravet på att ett samordningsnummer ska behövas för att undvika personförväxling eller för att utbyta information om personen med andra myndigheter eller organisationer tas bort.

För att minska feLEN i folkbokföringen och tillförsäkra att uppgifterna speglar verkliga förhållanden krävs att fel beivras på ett effektivt sätt. Det föreslås därför en skyldighet för samtliga myndigheter att underrätta Skatteverket om det kan antas att en uppgift om en person med identitetsnummer eller samordningsnummer är oriktig eller ofullständig. Utredningen föreslår också att samordningsnummer på begäran av Migrationsverket ska få tilldelas en person som beviljats arbetstillstånd, även om behov av numret inte finns i Migrationsverkets verksamhet.

Samordningsnummer till asylsökande

I utredningen föreslås att Migrationsverket i samband med att en asylsökande kommer in till myndigheten ska begära samordningsnummer till den asylsökande, såvida inte ansökan kan antas komma att bedömas uppenbart ogrundad eller det finns särskilda skäl att inte begära tilldelning. Samordningsnummer ska få tilldelas en asylsökande person på begäran av Migrationsverket även om behov av numret inte finns i Migrationsverkets verksamhet.

Utökad anmälningsskyldighet till Polismyndigheten och åklagare

I utredningen lämnas förslag som innebär att Skatteverkets anmälningsskyldighet till Polismyndigheten och åklagare utökas. Förslaget innebär att Skatteverket ska göra en anmälan till Polismyndigheten eller till åklagare så snart det finns anledning att anta att någon har gjort sig skyldig till vissa brott i brottsbalken som bedöms ha anknytning till folkbokföringsverksamheten.

En mer sammanhållen identitetsförvaltning

Det finns ett behov av att se över möjligheterna för ett ökat samarbete mellan myndigheter i identitetsfrågor, utökad användning av biometri och samordning av identitetsförvaltningen i Sverige. Frågan om en sammanhållen identitetsförvaltning är komplex och omfattande och rymmer inte inom utredningens uppdrag. Enligt utredningen bör en statlig utredning tillsättas för att utreda frågan om en mer sammanhållen identitetsförvaltning i Sverige.

Konsekvenser

Förslagen om fler åtgärder för ökad kvalitet i folkbokföringen, stärkt identitetskontroll, ökat informationsutbyte och dataanalyser och urval innebär att Skatteverket får fler verktyg att ta till handa i sitt arbete mot fel i folkbokföringen. När andelen korrekt registrerade uppgifter i folkbokföringen ökar, stärker det såväl myndigheters som enskildas förtroende för folkbokföringen och förslagen kan förväntas minska den brottslighet som är en effekt av felaktiga uppgifter i folkbokföringen.

De lämnade förslagen om ett nytt identitetsnummer antas medföra kostnader för myndigheter, företag och andra aktörer vars IT-system behöver anpassas till en ny nummerserie. Utredarna är dock övertygade om att förslagen om ett nytt identitetsnummer och ett förändrat samordningsnummer tillsammans med övriga förslag, i ett längre perspektiv kan leda till stora besparingar för staten och för kommuner i form av färre felaktiga utbetalningar från välfärdsystemen samt minskad identitetsrelaterad brottslighet.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Ett stort antal av stadens nämnder och verksamheter hanterar folkbokföringsinformation, samordningsnummer och identitetsnummer och är beroende av ett kvalitetssäkrat och fungerande system för att information om de enskilda medborgarna ska kunna hanteras på ett korrekt och rättssäkert sätt.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till den generella inriktningen med en förstärkt kvalitet inom folkbokföringsområdet. De delar i utredningen som berör möjligheter till en ökad samverkan och ett ökat utbyte av information mellan myndigheter är mer än välkomna då just denna typ av samverkan är central för att utveckla arbetet med felaktiga utbetalningar och så kallat välfärdsfusk. Det är dock viktigt att den enskildes integritet fortsatt värnas så långt det är möjligt.

I utredningen framgår att de föreslagna förändringarna kommer att medföra kostnader då myndigheter och kommuner kommer behöva anpassa sina IT-system utifrån de föreslagna åtgärderna. Stadsledningskontoret skulle önska en mer utförlig analys och att finansieringsprincipen om att staten bör ersätta kommunerna ska gälla. Stockholm stad använder sig av ett stort antal IT-system som med högsta sannolikhet skulle behöva förändras i olika utsträckning. Beroende på hur komplext det är att genomföra ändringar i vart och ett av de aktuella systemen kan kostnaderna för förändringarna komma att bli relativt stora.

Stadsledningskontoret föreslår att remissen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i tjänsteutlåtandet.